

سنجش نیازهای آموزشی

با رویکرد صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان

مؤلفین

رضی صادقی

کارشناس ارشد تکنولوژی آموزشی، آموزش و پرورش استان مازندران

منیره اسمعیلی آزاد گله

کارشناس ادبیات فارسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری

۱۳۹۳

سرشناسه :	صادقی، رضی ۱۳۵۰.
عنوان و نام پدید آور:	سنجش نیازهای آموزشی با رویکرد صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان / مولفین: رضی صادقی، منیره اسمعیلی آزادگله
مشخصات نشر:	ساری: علیم نور، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری:	۱۲۵ ص.: مصور، جدول، نمودار.
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۷۳۴۱-۲۳-۰
وضعیت فهرست نویسی:	فیبا.
یادداشت:	کتابنامه
موضوع:	نیازهای آموزشی - ارزشیابی
موضوع:	نیازسنجی
موضوع:	معلمان - ارزشیابی
موضوع:	صلاحیت‌های حرفه‌ای - ایران.
موضوع:	تربیت معلم - ایران - ارزشیابی.
شناسه افزوده:	اسمعیلی آزادگله، منیره، ۱۳۵۲.
رده بندی کنگره:	۱۳۹۳: ۹ س ۶۸ / ۵ / HF۵۵۴۹
رده بندی دیویی:	۶۵۸/۳۱۲۴
شماره کتابشناسی ملی:	۳۵۷۶۴۵۲

شناسنامه کتاب

- ◀ نام کتاب: سنجش نیازهای آموزشی با رویکرد صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان.
- ◀ مؤلفین: رضی صادقی، منیره اسمعیلی آزادگله.
- ◀ تألیف: امور رایانه و صفحه‌بندی، فاطمه آوازه.
- ◀ طرح روی جلد: جعفر قربانی.
- ◀ ویراستار: رضی صادقی، منیره اسمعیلی آزادگله.
- ◀ تیراژ: ۵۰۰ نسخه.
- ◀ ناشر: انتشارات علیم نور.
- ◀ نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۳.
- ◀ چاپ و صحافی: پیشگام.
- ◀ قیمت: ۱۳۰۰۰ ریال.

کلیه ی حقوق اعم از چاپ، تکثیر، نسخه برداری و ترجمه برای ناشر و مولف محفوظ است. (نقل مطالب با ذکر مأخذ بلامانع است)

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۳۴۱-۲۳-۰ ISBN: 978-6007341-23-0

مرکز پخش: مازندران - ساری خیابان حزب الله - تیش کوچه شهرداری - انتشارات علیم نور.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیش‌گفتار مولفین.....	۹
پیش‌گفتار ناشر.....	۱۲

بخش اول

(تعاریف؛ دیدگاه‌ها؛ نقش‌ها؛ رهنمودها و ..)

مقدمه.....	۱۸
ضرورت نیازسنجی آموزشی در آموزش و پرورش.....	۳۰
تعاریف مفاهیم و اصطلاحات.....	۲۲
نتیجه‌گیری.....	۳۲

بخش دوم

نیازهای آموزشی و صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان با تاکید بر سند تحول بنیادین

مفهوم نیازسنجی.....	۳۶
سیر تاریخی مفهوم نیازسنجی.....	۳۷
اهمیت و ضرورت نیازسنجی.....	۳۸
طبقه‌بندی تعاریف ارائه شده از مفهوم نیاز.....	۳۹
نظریه‌های مربوط به نیاز.....	۴۳
تعریف نیازهای آموزشی؛ نیاز؛ نیازسنجی.....	۴۴
نیازسنجی.....	۴۵
تحلیل‌های سه‌گانه در نیازسنجی آموزشی.....	۴۶
انواع تحلیل‌ها.....	۴۸
چگونگی و مراحل تحلیل سازمان.....	۴۹
جمع‌بندی تعریف نیاز.....	۴۵
روش‌های نیازسنجی.....	۵۴

۵۵	فنون نیازسنجی آموزشی
۵۵	فن دلفی
۵۶	فن فیش باول
۵۷	فن تل استار
۵۹	اهداف نیازسنجی
۶۰	نظریه‌های انگیزشی
۶۴	سلسله مراتب نیازها
۶۵	منابع نیازها
۶۶	نیازهای آموزشی
۶۹	پرورش صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان
۶۹	نقش معلم در فرایند یاددهی-یادگیری با توجه به رویکرد
۷۰	محتوای فضای قرن بیست و یکم
۷۱	مسایل اساسی در آموزش و پرورش قرن ۲۱
۷۱	ویژگی‌های معلم حرفه‌ای در قرن ۲۱
۷۹	تدریس
۷۹	بهترین روش تدریس کدام است؟
۸۰	راهبردهای تدریس از دیدگاه مکاتب مختلف روان‌شناسی
۸۲	ویژگی‌های روش‌های سنتی
۸۳	ویژگی‌های روش جدید تدریس
۸۳	روش‌های تدریس فعال و غیرفعال
۸۶	مهارت‌های فرایند تدریس
۸۷	مهارت ارائه درس جدید
۸۸	فن آوری آموزشی
۸۹	تاریخچه پیدایش فناوری آموزشی
۹۰	طبقه‌بندی وسایل و رسانه‌های آموزشی
۹۰	ضرورت‌های کاربرد رسانه‌های آموزشی
۹۱	معیارهای انتخاب وسیله در رسانه‌های آموزشی
۹۲	آموزش و پرورش در عصر جهانی شدن
۹۲	تحولات جهانی در نظام تعلیم و تربیت

۹۳.....	مهارت‌های معلم خلاق.....
۹۶.....	معلمان حرفه‌ای.....
۹۷.....	تعریف و مولفه‌های حرفه‌ای شدن.....
۹۹.....	شرایط و موقعیت.....
۹۹.....	ICT و تغییر نقش معلم.....
۱۰۰.....	نقش فناوری اطلاعات بر توسعه حرفه‌ای معلمان.....
۱۰۳.....	استانداردهای تدریس حرفه‌ای ایلی نويز.....
۱۰۵.....	سرفصل استانداردهای تدریس حرفه‌ای ایلی نويز.....
۱۰۷.....	مقایسه سنجش نیازهای معلمان با صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان.....
۱۱۲.....	بنای فلسفی راهکار تاکید بر معلم محوری در سند تحول بنیادین.....
۱۱۵.....	نتیجه‌گیری.....
۱۱۶.....	منابع و مآخذ.....

پیشگفتار مولفین:

هدف سنجش نیازهای آموزشی با صلاحیتهای حرفه‌ای معلمان باید ایجاد برنامه‌ای باشد که بتواند معلمان را قادر سازد تا مسایل، راه‌حل‌ها، دانش تخصصی خود را با یکدیگر در میان گذارند، بتواند معلمان را با تحقیقات درباره تدریس مرتبط سازد، و معلمان بتوانند با آن راهی بیابند که از اثرات تدریس خود بر دانش‌آموختگان آگاه شوند و آن‌ها را مورد ملاحظه قرار دهند. از موارد قابل تأمل در نیازسنجی آموزشی و رشد صلاحیت‌ها و توانایی‌های حرفه‌ای شغلی معلمان، الگوی رشد کارکنان مبتنی بر شایستگی است، در این رویکرد هیچ کوششی به عمل نمی‌آید تا به کسی راهبرد یا فن حرفه‌ای خاص به عنوان بهترین راهبرد یا فن، تحمیل شود، برای شناسایی شایستگی‌های پیش از خدمت و ضمن خدمت معلم تعدادی رویکرد وجود دارد، مبتنی بر این که خواننده چه نوع بررسی را مطالعه کند، شایستگی‌ها ممکن است به عنوان کلی، خاص یا گاهی «اساسی» فهرست شود. سیاست‌های امروز آموزش و پرورش و سند تحول بنیادین معلم محور هستند.

دانش‌آموزان کشور بر اساس سند تحول بنیادین باید اهل تفکر؛ پژوهش و مراکز خلاقیت باشند که معلمان باید این مهم را تحقق بخشند. منابع تخصصی آموزش و پرورش نظرات بسیاری در مورد تأکید بر محور بودن معلم دارد. حرفه‌ای شدن معلمان بر جنبه‌های تکنیکی و حرفه‌ای تدریس و ارتقاء موقعیت اجتماعی حرفه معلمی متمرکز است.

حرفه‌ای شدن فرآیندی است که به وسیله آن انجام یک حرفه یا شغل مستلزم داشتن مهارت‌های ویژه‌ای می‌شود. معلم حرفه‌ای باید درک عمیق‌تری از دانش محتوایی، رشد کودک، سبک‌های یادگیری، راهبردهای تدریس و مجموعه‌ای جدید از ارزش‌ها همراه با احترام به تفاوت‌های فردی، همکاری با همکاران و گرفتن بازخورد مداوم از تدریس و قابلیت هدایت و تغییر و ارتباط مؤثر داشته باشد. رویکردهای جدید در تربیت و آموزش مداوم معلمان، براساس توسعه مفهوم رویکرد سیستمی به آموزش، در نظر گرفتن تدریس به عنوان فعالیت حرفه‌ای و سیاست‌های حمایت‌کننده توسعه حرفه‌ای به وجود آمده و آموزش؛ نیاز مداوم زندگی حرفه‌ای معلمان شده است.

با عنایت به توضیحات ارایه شده، سؤالی که در اینجا مطرح می شود این است که «آیا معلمان متناسب با مبانی و اهداف سند تحول واجد صلاحیت های حرفه ای هستند؟» لذا کتاب حاضر، به بررسی صلاحیت های حرفه ای معلمان متناسب با مبانی و اهداف سند تحول شامل «صلاحیت های عمومی، تخصصی و حرفه ای، تعیین ملاک های ارزیابی و ارتقای مرتبه (نظام رتبه بندی) علمی و تربیتی معلمان و تقویت انگیزه، ارتقاء شغلی در آنان بر اساس نظام معیار اسلامی، ایجاد نظام ارزیابی صلاحیت معلمان شامل شایستگی های اخلاقی، اعتقادی، انقلابی، حرفه ای؛ تخصصی و ارزشیابی» می پردازد.

سوال اساسی که به ذهن متبادر می شود این است که: چگونه می توانیم معلمان را در جهت حرفه ای شدن توانمند سازیم؟ مبانی و اهداف سند تحول چه راهکارهایی را در اولویت قرار می دهد؟ چه عواملی در حرفه ای شدن معلمان موثرند و مؤلفه های صلاحیت های حرفه ای معلمان چگونه به صحنه عمل در می آید؟ و سایر سؤالاتی که ذهن صاحب نظران عرصه ی نظام تعلیم و تربیت را به خود مشغول داشته است. لذا این کتاب بر آن است تا با سنجش نیازهای آموزشی مبتنی بر صلاحیت های حرفه ای معلمان و اهداف سند تحول به این سوال اساسی پاسخ دهد.

نیازهای آموزشی به نیازهایی اطلاق می شود که از طریق آموزش قابل رفع است. این گونه نیازها تنها در حوزه های دانش، مهارت و نگرش مطرح می شوند. رفع نیازهای آموزشی در این حوزه ها به تربیتی که ذکر شده است بطور صعودی مشکلتر و پیچیده تر می شوند. نیازهای آموزشی را می توان از جنبه های فردی؛ اجتماعی و یا از نظر شغل و حرفه ای خاص مشخص ساخت و بر اساس آن به تدوین هدف های آموزشی پرداخت. بنابراین در زمینه آموزش و یادگیری؛ نیاز بر حسب ویژگی ها؛ توانایی ها و یا دانش و نگرش هایی تعریف می شود که لازم است معلمان آموزشی از آن برخوردار باشند. در اینجا مراتب تقدیر و تشکر خویش را از دوستان عزیز که اینجانب را مورد حمایت و تشویق قرار داده اند و نیز استادان بزرگوار آقایان: دکتر کیومرث نیاز آذری ریاست محترم دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری، دکتر وحید فلاح، استاد محمد تقی مداح و اعضای محترم هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری.

تقدیر و تشکر خالصانه خود را از برادر ارجمند و اندیشمند حضرت آیت الله شیخ یحیی صادقی لایمی از اساتید حوزه علمیه و دانشگاه استان قم، که همواره مشوق و راهنمایمان بودند؛ دوست بزرگوارم دکتر سیف الله طالبی زاری محله و همچنین مدیر محترم انتشارات علیم نور برادر گرانقدر آقای علی گل افشانی؛ که همه این عزیزان پیوسته در اعتلای آموزش و فرهنگ پژوهش این مرز و بوم از هیچ کوششی دریغ ننموده اند را اعلام می نمایم.

این کتاب قابل استفاده اساتید، مدیران؛ معلمان، کارکنان (بویژه سازمان آموزش و پرورش) دانشجویان و دانش پژوهان و همه کسانی که با رویکرد یاددهی - یادگیری سروکار دارند مفید می باشد و از این روش به عنوان یک روش مطلوب آموزش، در آموزش و یادگیری بهره گیرند. در پایان از همه خوانندگان محترم تقاضا می نمودیم نظرات، پیشنهادات و انتقادات خود را به آدرس پست الکترونیکی ارسال نموده و مولفین را از نظرات ارزشمند خود بهره مند سازند.

که فرمای از ما قبول ای حکیم

همانا تو هستی سمیع و علیم

با تقدیم احترام

«مولفین»

۱۳۹۳